

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-88-40>

УДК 330.341.42:338.1(477)

СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: ІСТОРИЧНА СПАДЩИНА ТА ДОВГОСТРОКОВІ НАСЛІДКИ

STRUCTURAL FEATURES OF THE ECONOMY OF UKRAINE: HISTORICAL HERITAGE AND LONG-TERM CONSEQUENCES

Сливка Тетяна Олександрівна

кандидат економічних наук, старший дослідник,
Державна установа «Інститут економіки та прогнозування
Національної академії наук України»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6955-5539>

Slyvka Tetiana

State Organization «Institute for Economics and Forecasting of the
National Academy of Sciences of Ukraine»

У статті досліджено історичні передумови формування сучасної структури економіки України крізь призму концепції залежності від траєкторії попереднього розвитку (path dependence). Визначені основні історичні детермінанти структурних та інституційних обмежень, а також довгострокової траєкторії розвитку економіки України. Проаналізовано вплив радянської моделі господарювання та інституційних особливостей, на виникнення структурних диспропорцій та закріплення сировинної спеціалізації економіки. Підкреслено стійкість сформованих інститутів попри реформи трансформаційного періоду. Обґрунтовано, що сучасні виклики структурної модернізації мають глибокі історичні витоки й потребують комплексної державної політики, спрямованої на подолання інституційних обмежень, розвиток високотехнологічних секторів економіки та зниження залежностей в умовах євроінтеграції та повоєнної відбудови.

Ключові слова: структура економіки, економічна спадщина, залежність від траєкторії попереднього розвитку, трансформація економіки, корпоратизм, концентрація власності, відтворення інститутів.

The relevance of the study is determined by the need to identify the historical origins of the structural imbalances of Ukraine's economy and to assess their long-term impact on contemporary economic development. The purpose of the article is to investigate the historical determinants of the current sectoral and institutional structure of Ukraine's economy through the concept of path dependence and to identify the long-term consequences of historical economic development for structural modernization and integration into the European economic area. The methodological framework combines the historical and economic approach with the institutional theory of path dependence. The research is based on historical-comparative, historical-genetic, structural-functional, and institutional methods, as well as methods of scientific generalization and comparative analysis. These approaches were used to identify the continuity between the Soviet economic model, post-socialist transformation processes, and the current structural characteristics of the Ukrainian economy. The study demonstrates that the existing structural disproportions originate from the Soviet model of centralized planning, production specialization, and resource-oriented industrial development. It is established that incomplete market reforms, privatization, weak institutional capacity, and the concentration of economic power contributed to preserving path-dependent mechanisms rather than overcoming them. As a result, structural simplification, technological backwardness, dependence on global market fluctuations, and the dominance of low-value-added exports have become persistent features of the national economy. The findings also indicate that these inherited structural and institutional constraints reduce innovation performance, weaken economic resilience, and complicate Ukraine's integration into the European economic space. At the same time, the study substantiates that successful structural modernization requires not only institutional convergence with the European Union but also the elimination of historically rooted structural distortions and the formation of inclusive institutions capable of stimulating technological renewal and competitive development. The practical significance of the study lies in the application of its findings as a historical and economic foundation for designing structural modernization policies and implementing institutional reforms.

Keywords: economic structure, economic heritage, path dependence, economic transformation, corporatism, concentration of ownership, reproduction of institutions.

Постановка проблеми. Сучасна структура економіки України є результатом тривалого економічного розвитку, у межах якого попередні інституційні рішення, виробничі практики та моделі господарювання продовжують впливати на траєкторію економічних змін сьогодні. Незважаючи на масштабні ринкові трансформації після здобуття незалежності, в економіці України зберігаються риси, сформовані в радянський період: домінування сировинно-орієнтованих галузей, висока енергоємність виробництва, нерівномірність регіонального розвитку, технологічне відставання окремих галузей та значна концентрація власності. Стійкість цих характеристик свідчить про те, що структурна еволюція економіки визначається не лише поточними рішеннями, а й впливом історичної спадщини.

У цьому контексті особливого значення набуває концепція залежності від траєкторії попереднього розвитку (*path dependence*), яка пояснює, чому структури та інститути, сформовані в минулому, продовжують визначати економічний розвиток навіть за кардинальної зміни політичних та економічних умов. З позицій цього підходу структурні диспропорції української економіки можуть розглядатися як наслідок довготривалого відтворення успадкованих механізмів спеціалізації, розподілу ресурсів та інституційних практик, що обмежують можливості структурної модернізації та переходу до інноваційної моделі розвитку.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю переосмислення сучасних структурних проблем економіки України крізь призму її історичної спадщини та виявлення механізмів, які забезпечують відтворення успадкованих економічних характеристик. Особливої ваги ця проблема набуває в умовах післявоєнного відновлення та європейської інтеграції, коли формування ефективної політики структурної трансформації потребує врахування довгострокових наслідків попереднього розвитку та визначення шляхів подолання інституційних і структурних пасток, сформованих у минулому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нещодавні дослідження радянської економічної системи в ретроспективі дають змогу глибше зрозуміти чинники, які визначили траєкторію подальшого розвитку української економіки. Зокрема, І. Вєтров [1] зосереджує увагу на мотиваційних механізмах та стратегічних пріоритетах партійно-радянського керівництва, що впливали на формування структури господарства та розподіл

ресурсів. Важливими напрямками досліджень О. Малярчука [2] також є проблеми неефективного державного управління, особливості планового розподілу ресурсів і довгострокові наслідки промислових реформ в Українській РСР. Водночас К. Гордіца [3] відзначає збереження стійких моделей економічної поведінки, успадкованих від радянської системи, які ускладнюють формування інститутів, необхідних для ефективного функціонування ринкової економіки та розвитку конкуренції.

Значна увага в сучасній літературі приділяється також наслідкам постсоціалістичної трансформації. Зокрема, А. Француз та Я. Сербін [4] аналізують вплив приватизаційних процесів на формування сучасної структури власності та економічної влади, О. Ватаманюк [5] досліджує якість економічних інститутів у постсоціалістичних країнах, а О. Саловський та О. Ватаманюк [6] також показують взаємозв'язок між концентрацією ринкової влади та політичним впливом окремих економічних груп в Україні. У цих дослідженнях простежується ідея інституційної спадковості, відповідно до якої рішення, ухвалені на ранніх етапах трансформації, продовжують впливати на сучасну економічну структуру.

У контексті порівняльних досліджень постсоціалістичних трансформацій К. Хартвелл [7; 8] наголошує на необхідності довгострокового аналізу інституційного розвитку для пояснення відмінностей у результатах економічних реформ в Україні та Польщі. Особливу увагу автор приділяє ролі прав власності та якості інститутів як чинників економічного зростання. Л. Сімків та інші [9] дійшли висновку, що структурна трансформація української економіки після здобуття незалежності відбувалася повільно та супроводжувалася збереженням значних міжрегіональних диспропорцій, що підтверджують дослідження сучасної структури економіки України низкою авторів: Є. Костиком, Г. Чекаловською [10], М. Зверяковим [11], О. Пелех [12], Н. Шадуру-Никипорець [13] та іншими.

В сучасній економічній літературі дедалі більшого поширення набуває підхід, який пояснює сучасні економічні процеси через вплив історично сформованих інститутів. Значний внесок у розвиток цього напрямку зробили провідні представники інституціональної економіки та нової економічної історії. Праці Д. Норта [14], П. Девіда [15] та Б. Артура [16] обґрунтовують концепцію залежності від траєкторії попереднього розвитку (*path*

dependence), відповідно до якої попередні інституційні рішення та економічні практики здатні тривалий час визначати напрям подальших змін, формуючи ефекти інституційної інерції та структурного «замикання» (*lock-in effects*). Д. Аджемоглу, С. Джонсон і Дж. Робінсон [17] доводять, що довгострокові відмінності в економічному розвитку країн визначаються якістю інститутів, сформованих під впливом історичних процесів та критичних поворотних моментів.

У такому контексті структурні диспропорції української економіки можуть інтерпретуватися не лише як наслідок поточних економічних рішень, а як прояв довготривалої інституційної, структурної та технологічної спадковості, сформованої в попередні історичні періоди.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну кількість досліджень, присвячених окремим аспектам радянської спадщини, інституційних трансформацій та структурних змін в економіці України, недостатньо вивченими залишаються механізми впливу історично сформованих структурних особливостей на сучасний розвиток економіки в межах концепції *path dependence*. Це актуалізує необхідність комплексного аналізу структурних характеристик економіки України як результату тривалого історичного процесу та оцінки їхніх довгострокових наслідків для модернізації, євроінтеграції та післявоєнного відновлення країни.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає у виявленні історичних витоків сучасних структурних особливостей економіки України та поясненні механізмів їх збереження на основі концепції залежності від попереднього шляху розвитку.

Для досягнення поставленої цілі визначено такі завдання:

- розкрити теоретико-методологічні засади концепції *path dependence* та її значення для аналізу структурних трансформацій економіки;

- визначити ключові структурні характеристики економіки України, сформовані в радянський період, та проаналізувати механізми їх відтворення в умовах ринкової трансформації;

- з'ясувати довгострокові наслідки історичної спадщини для процесів структурної модернізації, інноваційного розвитку та інтеграції України до європейського економічного простору.

Виклад основного матеріалу дослідження. Концепція залежності від траєкторії попереднього розвитку має значний потенціал для аналізу структурних змін в економіці України. Її теоретичні засади були закладені П. Девідом і розвинуті Д. Нормом, який показав, що історично сформовані інститути здатні тривалий час визначати напрям економічного розвитку. Згідно з підходом Д. Норта, неефективні інституційні рішення можуть закріплюватися та формувати стійку траєкторію розвитку, що обмежує можливості економічної модернізації. Гіпотеза Девіда – Норта пояснює механізми такого закріплення через взаємодію інститутів і культури: інститути визначають напрям розвитку, а культура сприяє його відтворенню. Водночас Д. Норт наголошував, що зміна траєкторії можлива, однак потребує тривалого процесу інституційної еволюції, який у багатьох країнах тривав кілька десятиліть [14, с. 83–91].

Вочевидь, українська економіка попри тривалі ринкові реформи та трансформацію економічної системи донині зберігає основні характеристики та особливості закладені ще в радянський період історії нашої держави. Формування економіки України обумовлене історичними детермінантами, які визначають структурні та інституційні обмеження, а також її довгострокову траєкторію розвитку (рис. 1).

До таких історичних детермінант сучасної структури господарства та конкурентних позицій України на світовому ринку належать: наявність природних ресурсів, довгострокове управління в рамках неринкового економічного простору, індустріальний та військовий характер економіки, використання енергоємних виробничих технологій, концентрація виробництва, державна бюрократія, обмежена структура зовнішньої торгівлі тощо.

Упродовж XX століття економіка України та її галузева структура формувалися в умовах командно-адміністративної системи господарювання, що обмежувало участь у процесах світової економічної інтеграції на засадах ринкової конкуренції. Разом з тим, особливості географічного розташування українських земель та наявність значних покладів корисних копалин обумовили важливість використання економічних ресурсів України у складі СРСР та забезпечили проведення індустріалізації та розбудову ВПК.

У складі народногосподарського комплексу СРСР Україна відігравала роль одного з ключових центрів розвитку паливно-енергетичного комплексу, металургії, машинобуду-

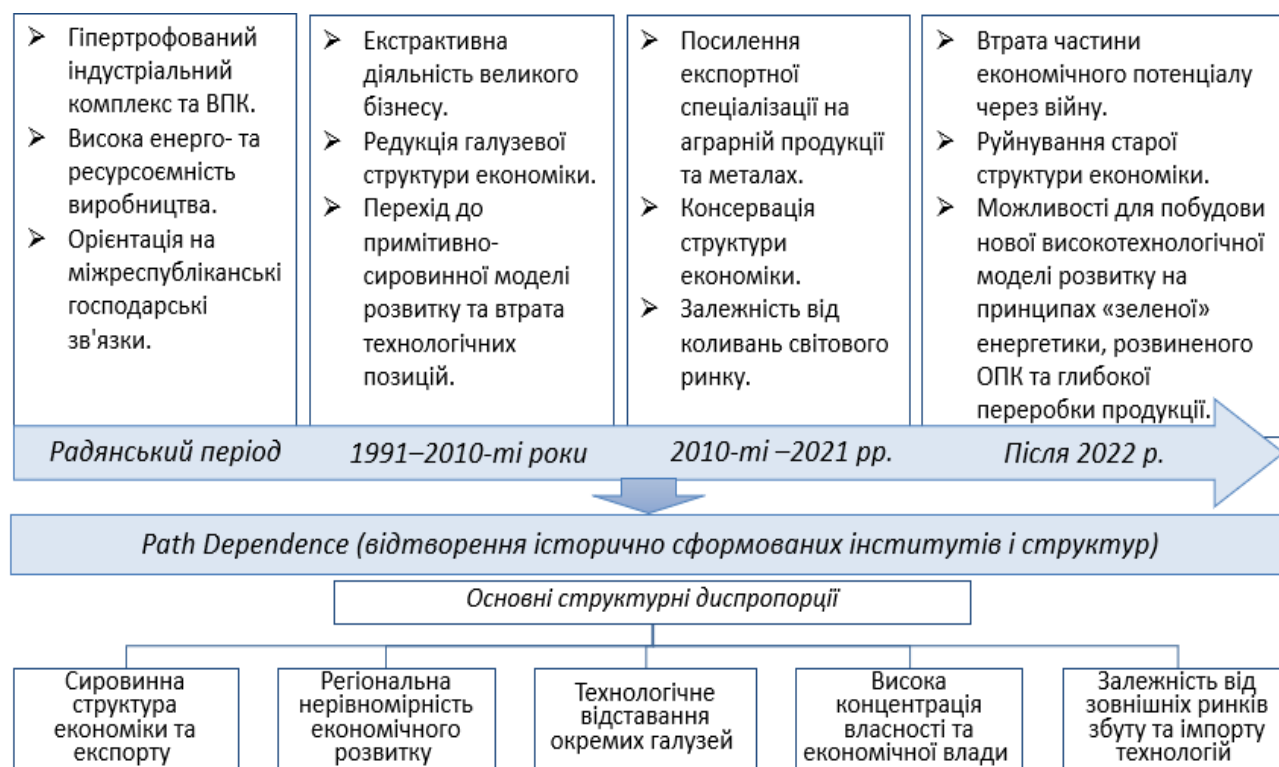


Рис. 1. Історична траєкторія структурних зрушень економіки України

Джерело: сформовано автором

вання, хімічної та харчової промисловості, а також великого механізованого сільськогосподарського виробництва. В УРСР вироблялося приблизно 20% сукупного суспільного продукту СРСР. Разом з тим, у 1970 році в загальносоюзному виробництві найбільшу частку складала така українська продукція: прокат чорних металів – 40,5%, мінеральні добрива – 19,1%, електроенергія – 18,6%, трактори – 32,1%, сільськогосподарські машини – 23%, телевізори – 29,6%, олія – 38,5%, цукор-пісок – 58,4%, цукрові буряки – 58,8%, соняшник – 43,2%, інша продукція сільського господарства – близько 23% [18, с. 263].

Однією з детермінант формування галузевої структури економіки за часів СРСР був характер зовнішньоекономічних зв'язків, які розбудовувалися за директивами вищих органів влади СРСР та забезпечували першочергово реалізацію партійних інтересів, а не на основі конкурентної економічної взаємодії. Найважливіше місце у зовнішньоекономічній політиці СРСР займала торгівля з країнами РЕВ, тоді як торговельний оборот з капіталістичними країнами залишався найменшим [19, с. 336].

Отже, відсутність досвіду економічної діяльності в умовах ринкової конкуренції

зумовила низьку конкурентоспроможність української продукції на міжнародних ринках у період трансформації економіки. Водночас зовнішньоекономічні зв'язки залишалися переважно орієнтованими на країни колишнього СРСР, а виробничі ланцюги зберігали залежність від постачання комплектуючих із Росії. При цьому переважна більшість експорту складалася з продукції низького ступеня обробки та сировини, насамперед металів (чорних та кольорових), мінеральних добрив, продукції хімічної промисловості та агропромислового комплексу.

Іншою детермінантою структурних зрушень економіки, яка поглиблювала усталену траєкторію розвитку, стала світова енергетична криза 1960–1980-х років. Вона негативно позначилася на структурі господарства УРСР, посиливши диспропорції між виробництвом продукції з високою доданою вартістю та сировинними галузями, домінування яких зростало. Унаслідок цього економіка України дедалі більше орієнтувалася на енерго- та фондоемні галузі важкої промисловості й прискорений видобуток енергетичних ресурсів [20, с. 313–316].

У 1980-ті роки відтермінованим наслідком зростання світових цін на енергоносії стала

подальша консервація структури ресурсозатратної економіки України у складі СРСР з орієнтацією на збільшення видобутку корисних копалин, що призвело до гальмування інноваційного оновлення та втрати наукового потенціалу й скорочення виробничих потужностей.

Попри поглиблення економічних диспропорцій і зниження конкурентоспроможності, пріоритетом державних капіталовкладень залишалися військово-промисловий комплекс та галузі важкої індустрії – паливно-енергетичний, металургійний і машинобудівний комплекси, діяльність яких значною мірою підтримувалася державними дотаціями. Водночас відсутність конкурентного середовища та мілітарний характер економіки спричинили технологічне відставання у виробництві споживчих товарів. Відповідну структуру промисловості Україна мала й у 1990 році (табл. 1).

Успадкована з радянських часів структура економіки зазнала трансформації вже в добу незалежності України, але продовжувала залишатися в межах попередньої траєкторії розвитку. Пропоновані заходи «шокової терапії» та уявлення про можливість «невидимої руки» швидко перетворили централізовано-планову економіку на ефективно функціонуючий на ринкових засадах механізм зіштовхнулися із рядом складнощів та не виправдали очікувань. Причини невдачі крилися зокрема в початкових умовах трансформаційних реформ. Така риса адміністративно-командної системи радянського типу як пріоритет політики та ідеології над економікою була

детермінантою формування гіпертрофованої структури економіки обтяженої значними державними видатками на підтримку гірничої промисловості, ВПК, космічної галузі тощо. Ці дисбаланси лишилися у спадок трансформаційній економіці і мали би бути врівноважені в процесі реформування. Крім того, значний рівень зношення основних фондів потребував суттєвих інвестицій в оновлення основного капіталу приватизованих підприємств, однак відтворення усталених інституційних практик стримувало проведення ефективної модернізації.

Важливими чинниками структурної трансформації економіки України в цей час стали інституційні зміни в корпоративному секторі, насамперед роздержавлення і приватизація державного майна, а також впровадження нового законодавчого регулювання діяльності акціонерних товариств, які стали основними спадкоємцями колишньої державної власності.

Відповідно до концепції *path dependence*, радянська індустріалізація сприяла високій концентрації виробництва, що в пострадянський період створило передумови для концентрації економічної влади та власності в умовах відтворення існуючих інститутів. Колишня державна бюрократія зберегла контроль над ключовими ресурсами й, не будучи зацікавленою в глибоких інституційних змінах, за умов слабого захисту прав власності трансформувала державні монополії в корпоративні структури екстрактивного типу. Унаслідок цього значна частина економічних

Таблиця 1

Структура промисловості України, 1990 р., %

Галузі та міжгалузеві комплекси	Зайнятість	Основні виробничі фонди	Обсяг виробленої продукції
Важка індустрія	79,7	89,1	69,3
Паливно-енергетичний	11,2	27,1	8,1
Металургійний	6,3	16,6	12,5
Машинобудівний	43,1	27,9	32,9
Хімічний і лісовий	8,8	11,0	9,1
Промисловість будівельних матеріалів	6,3	4,1	3,5
Легка індустрія	20,3	10,9	30,7
Легка промисловість	10,6	3,2	11,3
Харчова промисловість	9,6	7,2	18,1
Вся промисловість	100	100	100

Джерело: сформовано автором на основі [21]

активів опинилася під контролем вузького кола осіб, а процес ринкових реформ супроводжувався монополізацією.

Таким чином, екстрактивний характер великого бізнесу, що сформувався внаслідок приватизації державного майна, сприяв консервації та відтворенню сировинної моделі економіки стримуючи розвиток високотехнологічних виробництв і структурну модернізацію. Трансформація бюрократичного корпоратизму радянських часів в олігархічний корпоратизм у незалежній Україні обумовила сталість колії економічного розвитку з привілейованим доступом обмеженого кола осіб до ресурсів. Структурні зміни в економіці України впродовж 1990-х – 2000-х років були асиметричними відносно тенденцій розвитку економік провідних країн світу та не відповідали викликам четвертої промислової революції, технологічній модернізації, впровадженню інтенсивних високотехнологічних методів виробництва, зміні ставлення до природних ресурсів та способів їх використання. Інституційні перетворення не забезпечили зміну усталеної траєкторії економічного розвитку, спрямованої на видобуток природних ресурсів та виробництво продукції з низькою часткою доданої вартості.

З огляду на необхідність відбудови підчас і після війни, а також враховуючи євроінтеграційний курс України, сьогодні відкриваються нові можливості для побудови інтегрованої в ЄС високотехнологічної моделі розвитку, заснованої на принципах «зеленої» енергетики, розвиненого оборонно-промислового комплексу та глибокої переробки продукції. При цьому врахування історичного досвіду формування структурних та інституційних залежностей є необхідною передумовою мінімізації ризиків відтворення неефективних

моделей розвитку в процесі інтеграції України до європейського економічного простору.

Висновки. Попри тривалу ринкову трансформацію, сучасна структура економіки України значною мірою зберігає риси, успадковані від радянської моделі господарювання. Вони проявляються у структурі виробництва, експорту, розподілі економічної влади та просторовій організації економіки. Радянська спеціалізація на важкій промисловості та сировинних галузях, концентрація виробництва, слабкість інститутів ринкової конкуренції та особливості приватизації в трансформаційний період зумовили збереження структурних диспропорцій навіть після трьох десятиліть ринкових реформ. Це свідчить про наявність ефектів інституційної інерції та структурного «замикання», які обмежують темпи модернізації економіки й сьогодні.

Подолання історично сформованої траєкторії розвитку потребує не лише інвестицій у модернізацію виробництва, а насамперед комплексних інституційних змін, спрямованих на формування моделі суспільного порядку з відкритим доступом. В умовах післявоєнного відновлення та європейської інтеграції структурна політика має бути орієнтована на поступове подолання ефектів *path dependence* шляхом формування інклюзивних інститутів, розвитку виробництв із високою доданою вартістю, інтеграції у європейські виробничі ланцюги та зменшення залежності від сировинної моделі економічного розвитку.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробкою ефективних інституційних механізмів подолання історично сформованих структурних диспропорцій, що зберігаються в економіці України, задля сходження з усталеної колії розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ветров І. Радянський економічний менеджмент крізь призму повоєнної відбудови 1940-х – 1950-х років: деякі теоретичні аспекти // *Війна: держава, суспільство, особа* / голов. ред. В. Смолій. Київ : Інститут історії України НАН України, 2023. С. 488–511. URL: https://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=2&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&Image_file_name=book/0017836.pdf&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=0 (дата звернення: 26.06.2026).
2. Мальярчук О. М. *Соціально-економічні процеси в західному регіоні Української РСР (1964–1991) : монографія*. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2023. 552 с. URL: <http://elar.nung.edu.ua/bitstream/123456789/9448/1/7394s.pdf> (дата звернення: 26.06.2026).
3. Гордіца К.А. Інституційна структура радянської економіки та її роль у формуванні економічної спадщини України. *Історія народного господарства та економічної думки України*. 2024. № 57. С. 328-352. <https://doi.org/10.15407/ingedu2024.57.328>
4. Француз А. Й., Сербін Я. В. Теоретико-правові виміри олігархізму в Україні. *Legal Bulletin*. 2024. № 2 (12). С. 93–98. <https://doi.org/10.31732/2708-339X-2024-12-A14>

5. Ватаманюк О. З. Індекс олігархізації економіки як чинник якості економічних і політичних інститутів у постсоціалістичних країнах Європи. *Економічна теорія та право*. 2022. № 1 (48). С. 8–28. <https://doi.org/10.31359/2411-5584-2022-48-1-8>
6. Саловський О., Ватаманюк О. Взаємодія процесів концентрації економічної та політичної влади: приклад України. *Вісник Львівського університету. Серія економічна*. 2023. № 65. С. 1-12. <http://dx.doi.org/10.30970/ves.2023.65.0.6516>
7. Hartwell C. A. Determinants of Property Rights in Poland and Ukraine: The Polity or Politicians? *Journal of Institutional Economics*. 2017. Vol. 13, No. 1. P. 133–160. <https://doi.org/10.1017/S1744137416000175>
8. Hartwell C. A. Property Rights in Transition Countries. *Palgrave Dictionary of Emerging Markets and Transition Economics* / eds. J. Hölscher, H. Tomann. London : Palgrave Macmillan UK, 2015. P. 170–189. https://doi.org/10.1007/978-1-137-37138-6_10
9. Simkiv L., Shults S., Lutskevych O., Andrusiv U. Analysis of the Dynamics of Structural Processes in the Context of Ensuring Sustainable Development. *European Journal of Sustainable Development*. 2021. Vol. 10, No. 1. P. 153–167. <https://doi.org/10.14207/ejsd.2021.v10n1p153>
10. Костик Є., Чекаловська Г. Структурна трансформація економіки України в умовах глобалізації. *Економіка та суспільство*. 2024. № 68. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-13>
11. Зверяков М. Структура національної економіки в умовах глобальних змін. *Економіка України*. 2024. Т. 67. № 12 (757). С. 3–25. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2024.12.003>
12. Пелех О. Б. Структурні зрушення в економіці України (2000–2017 рр.). *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 21. Ч. 2. С. 61–67. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.ua/archive/21_2_2018ua/14.pdf (дата звернення: 26.06.2026).
13. Шадура-Никипорець Н., Мініна О., Дерій Ж. Структурні трансформації економіки: вплив війни та пошук нової економічної парадигми для України. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2023. № 4 (36). С. 49–60. [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-4\(36\)-49-60](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-4(36)-49-60)
14. North D. C. *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*. Cambridge : Cambridge University Press, 1990. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511808678>
15. David P. A. Clio and the Economics of QWERTY. *The American Economic Review*. 1985. Vol. 75. No. 2. P. 332–337.
16. Arthur W. B. *Increasing Returns and Path Dependence in the Economy*. Ann Arbor : University of Michigan Press, 1994. <https://doi.org/10.3998/mpub.10029>
17. Acemoglu D., Robinson J. *Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity and Poverty*. New York : Crown Publishing Group, 2012. URL: https://ia801506.us.archive.org/27/items/WhyNationsFailTheOriginsODaronAcemoglu/Why-Nations-Fail_-The-Origins-o-Daron-Acemoglu.pdf (дата звернення: 26.06.2026).
18. *Історія народного господарства Української РСР*. У 3 т. Т. 3, кн. 2 : Соціалістична економіка в 60–80-ті роки / відп. ред. Т. І. Дерев'янкін. Київ : Наукова думка, 1987. 439 с.
19. Історичні детермінанти включення України в систему міжнародних економічних відносин : монографія / В. В. Небрат, Н. О. Горін та ін. ; за ред. В. В. Небрат. Київ : ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2021. 528 с. URL: <https://ief.org.ua/publication/monohrafi/2021/istorychni-determinanty-vkluchennja-ukrainy-v-systemu-mizhnarodnykh-ekonomichnykh-vidnosyn> (дата звернення: 26.06.2026).
20. Сливка Т. О. Світова енергетична криза та структурні зрушення господарства України (1960–80-і роки). *Історія народного господарства та економічної думки України*. 2020. №. 53. С. 305-323. <https://doi.org/10.15407/ingedu2020.53.305>
21. Хомутовська І. І. Промисловий сектор економіки України: уроки «перебудови». *Емінак*. 2017. № 2. Т. 1. С. 62–67. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eminak_2017_2%281%29__12 (дата звернення: 26.06.2026).

REFERENCES:

1. Vietrov, I. (2023). Radianskyi ekonomichnyi menedzhment kriz pryzmu povoiennoi vidbudovy 1940-kh – 1950-kh rokiv: Deiaki teoretychni aspekty [Soviet economic management through the prism of post-war reconstruction in the 1940s–1950s: Some theoretical aspects]. In V. Smolii (Ed.), *Viina: derzhava, suspilstvo, osoba* [War: State, society, individual] (pp. 488–511). Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy. Available at: https://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=2&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&Image_file_name=book/0017836.pdf&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=0 (accessed June 26, 2026)

2. Maliarchuk, O. M. (2023). *Sotsialno-ekonomichni protsesy v zakhidnomu rehioni Ukrainskoi RSR (1964–1991)* [Socio-economic processes in the western region of the Ukrainian SSR (1964–1991)]. Symfonia Forte. Available at: <http://elar.nung.edu.ua/bitstream/123456789/9448/1/7394s.pdf> (accessed June 26, 2026)
3. Horditsa, K. A. (2024). Instytutsiina struktura radianskoi ekonomiky ta yii rol u formuvanni ekonomichnoi spadshchyny Ukrainy [The institutional structure of the Soviet economy and its role in shaping Ukraine's economic heritage]. *Istoriia narodnoho hospodarstva ta ekonomichnoi dumky Ukrainy – History of Economics and Economic Thought of Ukraine*, 57, 328–352. (in Ukrainian). <https://doi.org/10.15407/ingedu2024.57.328>
4. Frantsuz, A. Y., & Serbin, Ya. V. (2024). Teoretyko-pravovi vymiry oliharkhizmu v Ukraini [Theoretical and legal dimensions of oligarchism in Ukraine]. *Legal Bulletin*, 2(12), 93–98. (in Ukrainian). <https://doi.org/10.31732/2708-339X-2024-12-A14>
5. Vatamaniuk, O. Z. (2022). Indeks oliharkhizatsii ekonomiky yak chynnyk yakosti ekonomichnykh i politychnykh instytutiv u postsotsialistychnykh krainakh Yevropy [The index of economic oligarchization as a factor in the quality of economic and political institutions in post-socialist European countries]. *Ekonomichna teoriia ta pravo – Economic theory and law*, (1), 8–28. (in Ukrainian). <https://doi.org/10.31359/2411-5584-2022-48-1-8>
6. Salovskiy, O., & Vatamaniuk, O. (2023). Vzaiemodiia protsesiv kontsentratsii ekonomichnoi ta politychnoi vlady: Pryklad Ukrainy [Interaction between the processes of concentration of economic and political power: The case of Ukraine]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya ekonomichna – Visnyk of the Lviv University. Series Economics*, (65), 1–12. (in Ukrainian). <http://dx.doi.org/10.30970/ves.2023.65.0.6516>
7. Hartwell, C. A. (2017). Determinants of property rights in Poland and Ukraine: The polity or politicians? *Journal of Institutional Economics*, 13(1), 133–160. <https://doi.org/10.1017/S1744137416000175>
8. Hartwell, C. A. (2015). Property rights in transition countries. In J. Hölscher & H. Tomann (Eds.), *Palgrave Dictionary of Emerging Markets and Transition Economics* (pp. 170–189). Palgrave Macmillan UK. https://doi.org/10.1007/978-1-137-37138-6_10
9. Simkiv, L., Shults, S., Lutskevych, O., & Andrusiv, U. (2021). Analysis of the dynamics of structural processes in the context of ensuring sustainable development. *European Journal of Sustainable Development*, 10(1), 153–167. <https://doi.org/10.14207/ejsd.2021.v10n1p153>
10. Kostyk, Ye., & Chekalovska, H. (2024). Strukturna transformatsiia ekonomiky Ukrainy v umovakh hlobalizatsii [Structural transformation of Ukraine's economy in the context of globalization]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, (68). (in Ukrainian). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-13>
11. Zvieriakov, M. (2024). Struktura natsionalnoi ekonomiky v umovakh hlobalnykh zmin [The structure of the national economy under global changes]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 67(12), 3–25. (in Ukrainian). <https://doi.org/10.15407/economyukr.2024.12.003>
12. Pelekh, O. B. (2018). Strukturni zrushennia v ekonomitsi Ukrainy (2000–2017 rr.) [Structural changes in the economy of Ukraine (2000–2017)]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo – Uzhorod National University Herald. Series: International Economic Relations and World Economy*, 21(2), 61–67. URL: Available at: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/21_2_2018ua/14.pdf (accessed June 26, 2026)
13. Shadura-Nykyporets, N., Minina, O., & Derii, Zh. (2023). Strukturni transformatsii ekonomiky: Vplyv viiny ta poshuk novoi ekonomichnoi paradyhmy dlia Ukrainy [Structural transformations of the economy: The impact of war and the search for a new economic paradigm for Ukraine]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and prospects of economics and management*, 4(36), 49–60. (in Ukrainian). [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-4\(36\)-49-60](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-4(36)-49-60)
14. North, D. C. (1990). *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511808678>
15. David, P. A. (1985). Clio and the economics of QWERTY. *The American Economic Review*, 75(2), 332–337.
16. Arthur, W. B. (1994). *Increasing Returns and Path Dependence in the Economy*. University of Michigan Press. <https://doi.org/10.3998/mpub.10029>
17. Acemoglu, D., & Robinson, J. (2012). *Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity and Poverty*. Crown Publishing Group. Available at: https://ia801506.us.archive.org/27/items/WhyNationsFailTheOriginsODaronAcemoglu/Why-Nations-Fail_-The-Origins-o-Daron-Acemoglu.pdf (accessed June 26, 2026)
18. Istoriia narodnoho hospodarstva Ukrainskoi RSR [History of the National Economy of the Ukrainian SSR]. (1987). (Vol. 3, Book 2: *Sotsialistychna ekonomika v 60–80-ti roky* [The socialist economy in the 1960s–1980s]) (T. I. Dereviankin, Ed.). Naukova dumka. (in Ukrainian).
19. Nebrat, V. V. (Ed.), Horin, N. O., et al. (2021). *Istorychni determinanty vkluchennia Ukrainy v systemu mizhnarodnykh ekonomichnykh vidnosyn* [Historical determinants of Ukraine's integration into the system of international

economic relations]. Institute for Economics and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine. Available at: <https://ief.org.ua/publication/monohrafi/2021/istorychni-determinanty-vkluchennja-ukrainy-v-systemu-mizh-narodnykh-ekonomichnykh-vidnosyn> (accessed June 26, 2026)

20. Slyvka, T. O. (2020). Svitova enerhetychna kryza ta strukturni zrushennia hospodarstva Ukrainy (1960–80-i roky) [The global energy crisis and structural changes in the economy of Ukraine (1960s–1980s)]. *Istoriia narodnoho hospodarstva ta ekonomichnoi dumky Ukrainy* – , 53, 305–323. (in Ukrainian). <https://doi.org/10.15407/ingedu2020.53.305>

21. Khomutovska, I. I. (2017). Promyslovyyi sektor ekonomiky Ukrainy: Uroky «perebudovy» [Ukraine's industrial sector: Lessons of perestroika]. *Eminak*, 2(1), 62–67. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/emina_k_2017_2%281%29__12 (accessed June 26, 2026)

Дата надходження статті: 29.06.2026

Дата прийняття статті до публікації: 14.08.2026

Дата публікації статті: 28.08.2026